

विष्णुप्रसाद धितालको जीवनी, व्यक्तित्व र कृतित्व

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र

सङ्कायअन्तगत नेपाली केन्द्रीय विभागको

एम. ए. दोस्रो वर्षको दसौं पत्रको

प्रयोजनका लागि

प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी

द्रोणबहादुर अधिकारी

नेपाली केन्द्रीय विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

कातिपुर, काठमाडौं

२०६३

शोधनिदशकको मन्तव्य

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र
सङ्कायअन्तगत नेपाली केन्द्रीय विभागको एम. ए. दोस्रो वर्षका
विद्यार्थी श्री द्रोणबहादुर अधिकारीले **विष्णुप्रसाद धितालको**
जीवनी, व्यक्तित्व र कृतित्व शीषक शोधपत्र मेरा निदशनमा
तयार पानुभएको हो। मिहिनेतपूर्वक तयार पारिएको उहाँको
प्रस्तुत शोधपत्रको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस
गदछु।

डा. खगेन्द्रप्रसाद

लुइटेल्

(शोधनिदशक)

मिति: २०६३-१२-२२

स्वीकृतिपत्र

१. प्रा. घनश्याम उपाध्याय

(निमित्त विभागीय प्रमुख)

२. डा. खगेन्द्रप्रसाद लुइटेल्

(शोधनिदेशक)

३. प्रा. मोहनराज शर्मा

(बाह्य परीक्षक)

मिति: २०६३-१२-२६

शोधपत्र मूल्यांकन समिति

कृतज्ञताज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र मैले श्रद्धेय गुरु डा. खगेन्द्रप्रसाद लुइटेल्ज्यूको कुशल निदशनमा तयार पारेको हुँ। मानिस आफ्नो जीवनमा जतिसुकै सक्षम र सफल रहे पनि मृत व्यक्तिका बारेमा शोधकाय गराउ उसको जीवनका यथाथ तथ्यहरू प्रकाशमा ल्याउनु अत्यन्तै कठिन काय हो। व्यावहारिक र कायक्षेत्रगत जीवनका अति व्यस्तताका बीचमा पनि शोधनायकका बारेमा यत्रतत्र छरिएर रहेका सामग्रीलाई सङ्कलन, लेखन र सम्पादन गर्न थकाइ महसुस हुन नर्दिई मलाई बारम्बार सचेत र सजग तुल्याउँदै अत्यन्तै असजिलो अवस्थामा पुगेको यस शोधकायका लागि उपयुक्त सुझाउ-सल्लाह र आवश्यक निदशन दिनुहुने शोधनिदशक आदरणीय गुरुज्यूप्रति सवप्रथम हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गदछु।

यस शोधपत्रको तयारीका सिलसिलामा यथाशक्य सामग्री उपलब्ध गराउनुका साथै व्यस्त जीवनमा पनि आवश्यक सूचना प्रदान गराउ आफ्ना महत्त्वपूर्ण विचार व्यक्त गरिदिनुहुने सम्बन्धित क्षेत्रका सम्पूर्ण विद्वान्हरूको उल्लेखनीय सहयोगप्रति आभार प्रकट गदछु। त्यसैगरी उपयोगी सामग्रीहरू उपलब्ध गराई सहयोग गर्न त्रि. वि. केन्द्रीय स

। मित्र

न

न

अधिकारीप्रति । ।

च ि क्ष षः प्रेरित

श प्र न ि श्री न्द्र अधिकाराले

ि भूमिकाप्रति ि ज ग

इ ि ि न क्ष ि ल ि

ि मित्रहरु ि ि ि प्र ष ड

ि ि न्द्रप्र न न्द्र न त्र

म न

अभिप्रेरित ि प्र ि ि न

न्त त्र ि मूल्याङ्क ि त्रि

विश्वविद्यालय ि केन्द्रीय ि कार्तपुरसमक्ष

द्रं ि ि

ि केन्द्रीय ि

त्रि विश्वविद्यालय,

ि :

विषयसूची

पहिलो परिच्छेद : शोधपरिचय

१-५

प्र
१ १
२
उद्देश्य
क्ष
औचित्य
इ
१ १
३ ४

दोस्रो परिच्छेद : विष्णुप्रसाद धितालको जीवनी

६-३८

५ ६ ७
८ ९
शिक्षादीक्षा

पारिवारिक स

स

म त

स त र्नी

स त

र्नी

क्षेत्र

प्र ि

स

ि

स व

भ्र

म स

/ व

शारीरिक स स

त्र व त

. ि प्रे प्र
 ि त म प्र
 स ि रू
 प्र ि रू

तेस्रो परिच्छेद : विष्णुप्रसाद धितालको व्यक्तित्व

३९-५३

. पृष्ठभूमि
 . ि व्यक्तित्व
 . व्यक्तित्वका ि भिन्न रू
 . ि ते व्यक्तित्व
 स्रष्ट व्यक्तित्व
 द्रष्ट व्यक्तित्व
 साहित्येतर व के त
 प्रशासनिक व्यक्तित्व
 व्यक्तित्व
 ि व्यक्तित्व

... क ष कित्तव

... ष के त कृतित्वबीच न सम्बन्ध

चौथो परिच्छेद : विष्णुप्रसाद धितालको लेखनयात्रा

५४-५९

... त्र

... विष्णुप्रसाद ि त्र ि

... ि (-)

... सं (-)

पाँचौ परिच्छेद : विष्णुप्रसाद धितालका कृतित्वको विश्लेषण

६०-१०४

... विष्णुप्रसाद ि ि ि ३

... ि

... ि

... इ

... वस्तुविन्यास

... ि

... ि

... उद्देश्य

दृष्टिबिन्दु

। ि न

विष्णुप्रसाद ि

ि ३

ि इ

वस्तुविन्यास

ि

उद्देश्य

दृष्टिबिन्दु

। ि न

विष्णुप्रसाद ि

निबन्धात्मक कृतिहरूको विश्लेषण

ि

वस्तुविन्यास

। ि न

विष्णुप्रसाद र्

विश्लेषण

छैटाँ परिच्छेद : उपसंहार	१०५-११०
परिाशष्ट-क : स्वर्गाय विष्णुप्रसाद धितालको फोटो	१११-१११
परिाशष्ट-ख : विष्णुप्रसाद धितालको सङ्क्षिप्त जीवनवृत्त	११२-११५
सन्दभग्रन्थ सूची	११६-११७